

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Круглий стіл
Фінансові установи
на шляху України
від відновлення до зростання
23 травня 2024 року

FORUM EFBM 3.0
FROM RECOVERY TO GROWTH

FORUM EFVM 3.0

ВІД ВІДНОВЛЕННЯ ДО ЗРОСТАННЯ

Матеріали Міжнародного форуму

ФІНАНСОВІ УСТАНОВИ НА ШЛЯХУ УКРАЇНИ ВІД ВІДНОВЛЕННЯ ДО ЗРОСТАННЯ

Київ 2024

УДК 330, 331, 336

JEL classification: D00, E00, F00, G00, M00

Рецензенти:

Б. Засадний, доктор економічних наук, професор

М. Бондар, доктор економічних наук, професор

*Рекомендовано вченою радою економічного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол №12 від 14 травня 2024 року)*

Редакційна колегія:

д-р екон. наук, проф. А.І. Ігнатюк (голова); канд. фіз.-мат. наук, доц. Л.А. Анісімова; д-р екон. наук, проф. І.О. Лютий; д-р екон. наук, проф. Н.В. Ковтун; д-р екон. наук, проф. Н.В. Приказюк; д-р екон. наук, проф. В.В. Вірченко; д-р екон. наук, проф. О.І. Ляшенко; д-р екон. наук, проф. М.В. Ситницький; д-р екон. наук, проф. Г.М. Филюк; д-р екон. наук, проф. А.О. Ходжаян; канд. пед. наук, доц. І.О. Діденко; канд. екон. наук, доц. Н.В. Гончаренко; канд. екон. наук, доц. Н.В. Руденко; д-р екон. наук, проф. М.М. Бердар; д-р екон. наук, проф. Т.В. Гайдай; д-р екон. наук, проф. А.Б. Камінський; д-р екон. наук, доц. Л.В. Пащук; д-р істор. наук, проф. О.В. Чеберяко; д-р екон. наук, доц. А.С. Шолойко; канд. екон. наук, доц. І.А. Гончар; канд. екон. наук, доц. В.В. Журило; канд. екон. наук, доц. П.В. Кухта; д-р філософії, асист. Р.М. Лісова; канд. філол. наук, доц. А.С. Сизенко.

E40 Економіка. Фінанси. Бізнес. Управління, матеріали III Міжнародного форуму / за заг. ред. проф. А. І. Ігнатюк : Київ : Видавництво Ліра-К, 2024. Міжнародний форум EFVM 3.0 «Економіка. Фінанси. Бізнес. Управління. ВІД ВІДНОВЛЕННЯ ДО ЗРОСТАННЯ». – 1125 с.

Фінансові установи на шляху України від відновлення до зростання. 65 с.

Збірник містить матеріали III Міжнародного форуму «Економіка. Фінанси. Бізнес. Управління. ВІД ВІДНОВЛЕННЯ ДО ЗРОСТАННЯ», що проходив 21-24 травня 2024 року на економічному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Збірник охоплює наукові публікації за основними напрямками економічної науки.

Для науковців, державних службовців, викладачів, аспірантів і студентів економічних спеціальностей закладів вищої освіти.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевої термінології, імен власних та інших відомостей.

ISBN 978-617-520-827-4 (online)

© Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2024

FORUM EFBM 3.0

FROM RECOVERY TO GROWTH

Proceedings of the International Forum

FINANCIAL INSTITUTIONS ON THE WAY OF UKRAINE FROM RECOVERY TO GROWTH

Kyiv 2024

УДК 330, 331, 336

JEL classification: D00, E00, F00, G00, M00

Reviewers:

Bohdan Zasadnyi, Doctor of Economics, Professor

Mykola Bondar, Doctor of Economics, Professor

*Approved by the Academic Council Faculty of Economics of Taras Shevchenko
National University of Kyiv (14 May 2024, protocol №12)*

Editorial Board:

Anzhela Ignatiuk, Doctor of Economics, Professor (Head of Editorial Board); Lyudmyla Anisimova, PhD in Physical and Mathematical Sciences, Associate Professor; Ihor Liutyii, Doctor of Economics, Professor; Natalia Kovtun, Doctor of Economics, Professor; Nataliia Prukaziuk, Doctor of Economics, Professor; Volodymyr Virchenko, Doctor of Economics, Professor; Olena Liashenko, Doctor of Economics, Professor; Maksum Sitnicki, Doctor of Economics, Professor; Halyna Filiuk, Doctor of Economics, Professor; Alina Khodzhaian, Doctor of Economics, Professor; Iryna Didenko, PhD in Pedagogic Sciences, Associate Professor; Natalia Goncharenko, PhD in Economics, Associate Professor; Natalia Rudenko, PhD in Economics, Associate Professor; Marharyta Berdar, Doctor of Economics, Professor; Tetiana Gaidai, Doctor of Economics, Professor; Andriy Kaminsky, Doctor of Economics, Professor; Lidiia Pashchuk, Doctor of Economics, Associate Professor; Oksana Cheberyako, Doctor of Habil. in Historical Sciences, PhD in Economics, Professor; Antonina Sholoiko, Doctor of Economics, Associate Professor; Ihor Honchar, PhD in Economics, Associate Professor; Viktoria Zhurilo, PhD in Economics, Associate Professor; Pavlo Kukhta, PhD in Economics, Associate Professor; Anastasiia Syzenko, PhD in Philology; Associate Professor; Ruslana Lisova, PhD, Assistant.

E40 **Economics. Finance. Business. Management**, Proceedings of the III International Forum / Edited by Prof. Anzhela Ignatiuk : Kyiv : Publishing Lira-K, 2024. «Economics. Finance. Business. Management. FROM RECOVERY TO GROWTH» – 1125 c.
FINANCIAL INSTITUTIONS ON THE WAY OF UKRAINE FROM RECOVERY TO GROWTH. 65 p.

The proceedings contain the papers presented at the III International Forum «Economics. Finance. Business. Management. *FROM RECOVERY TO GROWTH*» held on May 21-24, 2024 at the Faculty of Economics of Taras Shevchenko National University of Kyiv. The proceedings cover research papers in key areas of economics. For scholars, civil servants, teachers, postgraduate and graduate students of economics in higher educational institutions.

The authors of published papers are solely responsible for the selection and accuracy of presented facts, quotations, economic and statistical data, professional terminology, proper names, and other data.

ISBN 978-617-520-827-4 (online)

© Taras Shevchenko National University of Kyiv, 2024

ФІНАНСОВІ УСТАНОВ НА ШЛЯХУ УКРАЇНИ ВІД ВІДНОВЛЕННЯ ДО ЗРОСТАННЯ

Версаль Наталія, Раштіцова Мартіна, Балицька Марія FINANCIAL INCLUSION ACROSS GENDER: CASE OF THE CZECH REPUBLIC AND UKRAINE	8
Внукова Наталія ОЦІНКА ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ РИНКОМ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	11
Волохова Людмила РИНОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ НА ЗЛАМІ ЕПОХ	12
Гладчук Ольга ПОВЕДІНКОВІ ПІДХОДИ У СУЧАСНОМУ БАНКІВНИЦТВІ	15
Гудзинська Людмила УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ПЛАТІЖНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЇЇ МІЖНАРОДНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ	18
Дарков Василь РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ	21
Дзюблюк Олександр BANK LOANS AS AN IMPORTANT FACTOR OF ECONOMIC DEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW	24
Димніч Ольга, Стецюк Тетяна РОЛЬ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ НА ШЛЯХУ УКРАЇНИ ДО ВІДНОВЛЕННЯ	27
Ерастов Василь ДИСТРИБУЦІЯ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ	29
Клапків Юрій СТРАХОВИЙ СЕКТОР ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН У ПОСТКОВІДНИЙ ПЕРІОД	32
Коваленко Юлія, Хелемський Віктор ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ФІНАНСУВАННЯ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	33
Лобова Оксана, Моташко Тетяна ЗАСТОСУВАННЯ АГРАРНИХ НОТ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА	36
Ломачинська Ірина, Рудік Ірина, Халссва Дарія РОЛЬ ЛІЗІНГУ У РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СВІТОВИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД	39
Пікус Руслана ЦИФРОВА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА В УКРАЇНІ	41
Приказюк Наталія, Ломоносова Людмила РЕІНЖИНІРИНГ МАРКЕТИНГОВИХ СТРАТЕГІЙ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ВІЙНИ	44
Прокоф'єва Олена СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ	46
Ситницька Світлана РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО ФІНАНСОВОГО ЛІДЕРСТВА ЧЕРЕЗ ІНТЕНСИФІКАЦІЮ ІННОВАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КРАЇНАМИ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ	49
Третяк Діана РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ	51
Тригуб Олена РОЛЬ БАНКІВ В УМОВАХ СПРОТИВУ ТА ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	54
Хоу Пен'юе EMERGENCE AND FUTURE REGULATIONS OF LARGE LANGUAGE MODELS IN FINANCIAL INVESTMENT	56
Шірінян Лада РИНОК СТРАХОВИХ ПОСЛУГ З ПОЗИЦІЙ ТЕОРІЇ ВІДКРИТИХ СИСТЕМ І ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ	59
Шолойко Антоніна, Гудзь Генріх СОЦІАЛЬНІ ОБЛІГАЦІЇ ЄБРР НА ШЛЯХУ ВІД ВІДНОВЛЕННЯ ДО ЗРОСТАННЯ	61
Юхименко Володимир СТРАХУВАННЯ КІБЕРРИЗИКІВ В УМОВАХ ПОСТІЙНО ЗРОСТАЮЧОЇ ЗАГРОЗИ	63

FINANCIAL INSTITUTIONS ON THE WAY OF UKRAINE FROM RECOVERY TO GROWTH

Nataliia Versal, Martina Rašticová, Mariia Balytska FINANCIAL INCLUSION ACROSS GENDER: CASE OF THE CZECH REPUBLIC AND UKRAINE	8
Nataliya Vnukova ASSESSMENT OF INTEREST IN THE FINANCIAL SERVICES MARKET DURING THE PERIOD OF MARTIAL STATUS	11
Liudmyla Volokhova THE FINANCIAL SERVICES MARKET OF UKRAINE AT THE TURN OF THE ERA	12
Olha Hladchuk BEHAVIORAL APPROACHES IN MODERN BANKING	15
Liudmyla Gudzynska IMPROVEMENT OF STATE REGULATION OF THE PAYMENT SERVICES MARKET OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF ITS INTERNATIONAL OBLIGATIONS	18
Vasyl Darkov REFORMING THE SYSTEM OF PROTECTION OF RIGHTS OF CONSUMERS OF FINANCIAL SERVICES	21
Oleksandr Dziubliuk BANK LOANS AS AN IMPORTANT FACTOR OF ECONOMIC DEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW	24
Olha Dymnich, Tetiana Stetsiuk THE ROLE OF INSURANCE COMPANIES ON UKRAINE'S ROUTE TO RECOVERY	27
Vasyl Erastov DISTRIBUTION OF INSURANCE SERVICES IN UKRAINE IN CONDITIONS OF DIGITIZATION	29
Yuriy Klapkiv INSURANCE SECTOR OF EUROPEAN COUNTRIES IN THE POST-COVID PERIOD	32
Yuliia Kovalenko, Viktor Helemskyi STATE POLICY OF FINANCING CAPITAL INVESTMENTS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT	33
Oksana Lobova, Tetiana Motashko APPLICATION OF AGRICULTURAL NOTES: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND DOMESTIC PRACTICE	36
Iryna Lomachynska, Iryna Rudik, Daria Khalieieva THE ROLE OF THE LEASING IN THE DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURSHIP: GLOBAL AND DOMESTIC EXPERIENCE	39
Ruslana Pikus INSURANCE INTERMEDIATION DIGITAL STRATEGY IN UKRAINE	41
Nataliia Prykaziuk, Ludmila Lomonosova REENGINEERING OF MARKETING STRATEGIES FOR INSURANCE COMPANIES IN WARTIME	44
Olena Prokofieva CURRENT STATE OF THE MARKET OF BANKING SERVICES IN UKRAINE	46
Svetlana Sitnicka DEVELOPMENT OF CREATIVE FINANCIAL LEADERSHIP THROUGH INTENSIFICATION OF INNOVATION INTERACTION BETWEEN UKRAINE AND THE VISHEHRAD GROUP	49
Diana Tretiak RISK MANAGEMENT OF NON-STATE PENSION FUNDS	51
Olena Trygub ROLE OF BANKS UNDER CONDITIONS OF RESISTANCE AND RECOVERY OF UKRAINE	55
Pengyue Hou EMERGENCE AND FUTURE REGULATIONS OF LARGE LANGUAGE MODELS IN FINANCIAL INVESTMENT	56
Lada Shirinyan THE MARKET OF INSURANCE SERVICES FROM THE POSITIONS OF THE THEORY OF OPEN SYSTEMS AND BEHAVIORAL ECONOMICS	59
Antonina Sholoiko, Henrikh Hudz SOCIAL BONDS OF THE EBRD ON THE WAY FROM RECOVERY TO GROWTH	61
Volodymyr Yukhumenko INSURANCE OF CYBER RISKS IN CONDITIONS OF CONTINUOUSLY GROWING THREAT	63

Nataliia Versal,
DSc, Associate Professor,
Taras Shevchenko National University of Kyiv
Mendel University in Brno, Czech Republic

Martina Rašticová,
PhD, Associate Professor,
Mendel University in Brno, Czech Republic

Mariia Balytska,
PhD, Assistant Professor,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

FINANCIAL INCLUSION ACROSS GENDER: CASE OF THE CZECH REPUBLIC AND UKRAINE

Keywords: gender disparities, gender inequality, financial institutions, financial services

Acknowledgment: This publication is based upon work from 24-PKVV-UM-002, ‘Strengthening the Resilience of Universities: Czech-Ukrainian Partnership for Digital Education, Research Cooperation, and Diversity Management,’ supported by the Czech Development Agency and the Ministry of Foreign Affairs under the initiative ‘Capacity Building of Public Universities in Ukraine 2024’.

Financial inclusion is important from the perspective of improving individuals' well-being [4, 5], of financial institutions [2], and, ultimately, of economic growth [3].

This research examined data from the Czech Republic and Ukraine, drawn from the Financial Inclusion and Financial Availability Survey databases provided by the World Bank and covering 2011, 2014, 2017, and 2021. The findings of this analysis show substantial insights into gender disparities within these countries (Table 1), underscoring several key observations.

Disparities exist between Czechia and Ukraine regarding holding financial institution accounts. In Czechia, the gender gap narrowed significantly from -5,8 pp in 2014 to -3,0 pp in 2021, with both genders showing increased account ownership over the decade. In Ukraine, there's a noticeable improvement in financial inclusion for both genders, but the gender gap widened from -2,3 pp in 2014 to -6,4 pp in 2021.

Credit and debit card ownership increased for both genders in Czechia and Ukraine. The gender gap in credit card ownership fluctuates in both countries. Regarding debit cards, the fluctuation in Czechia resembles that of credit cards, while in Ukraine, there is a trend toward an increasing gender gap.

In Czechia more men saved at financial institutions than women, with the gap peaking at -6,9 pp in 2021. Savings for old age also showed a consistent gender gap, favoring men. The same situation is in Ukraine with -5,0 pp for saving at the financial institutions. Still, there was a positive gender gap in savings for old age in 2014 with +2,7 pp.

Table 1. Financial inclusion indicators in gender perspective in Czechia and Ukraine over the years 2011, 2014, 2017, and 2021

Country	The Czech Republic				Ukraine			
	2011	2014	2017	2021	2011	2014	2017	2021
Financial institution account, female (% age 15+)	80,5%	79,4%	78,6%	93,4%	39,2%	51,7%	61,3%	80,7%
Financial institution account, male (% age 15+)	80,8%	85,2%	83,6%	96,5%	43,9%	54,0%	65,0%	87,1%
GAP*, pp	-0,3	-5,8	-5,0	-3,0	-4,7	-2,3	-3,7	-6,4
Owns a credit card, female (% age 15+)	25,2%	21,3%	20,6%	28,1%	17,9%	25,5%	26,7%	32,2%
Owns a credit card, male (% age 15+)	27,8%	30,4%	29,7%	31,7%	21,1%	30,0%	26,7%	42,8%
GAP, pp	-2,6	-9,0	-9,2	-3,6	-3,1	-4,5	0,0	-10,6
Owns a debit card, female (% age 15+)	60,4%	60,9%	71,4%	87,1%	32,2%	37,5%	46,4%	65,6%
Owns a debit card, male (% age 15+)	61,7%	67,3%	78,9%	91,0%	35,4%	42,6%	53,5%	74,4%
GAP, pp	-1,2	-6,4	-7,5	-3,9	-3,2	-5,1	-7,0	-8,8
Saved at a financial institution, female (% age 15+)	33,4%	36,0%	42,2%	56,4%	5,1%	6,4%	11,5%	8,3%
Saved at a financial institution, male (% age 15+)	37,8%	39,2%	48,7%	63,3%	5,7%	9,7%	14,8%	13,3%
GAP, pp	-4,4	-3,2	-6,5	-6,9	-0,6	-3,3	-3,3	-5,0
Saved for old age, female (% age 15+)		36,9%	40,4%	63,8%		15,6%	9,5%	12,5%
Saved for old age, male (% age 15+)		40,9%	41,7%	68,3%		12,8%	13,6%	19,5%
GAP, pp		-3,9	-1,3	-4,5		+2,7	-4,1	-7,0
Borrowed for health or medical purposes, female (% age 15+)		1,6%	1,0%	4,1%		12,9%	13,5%	18,3%
Borrowed for health or medical purposes, male (% age 15+)		2,0%	1,9%	2,5%		7,0%	13,1%	18,7%
GAP, pp		-0,4	-0,8	+1,6		+5,9	+0,5	-0,3
Borrowed from a formal financial institution, female (% age 15+)	8,8%	26,1%	26,8%	27,3%	8,0%	19,9%	22,4%	32,2%
Borrowed from a formal financial institution, male (% age 15+)	10,2%	31,0%	32,5%	35,4%	8,3%	24,1%	20,9%	36,5%
GAP, pp	-1,5	-4,8	-5,7	-8,1	-0,2	-4,2	+1,4	-4,3
Borrowed from family or friends, female (% age 15+)	20,1%	16,3%	14,9%	12,5%	37,0%	22,0%	28,8%	31,1%
Borrowed from family or friends, male (% age 15+)	15,9%	11,8%	12,0%	14,4%	37,7%	22,2%	33,5%	33,4%
GAP, pp	+4,2	+4,5	+2,9	-1,9	-0,7	-0,2	-4,7	-2,3
Made or received a digital payment, female (% age 15+)		77,1%	77,0%	92,2%		47,4%	59,3%	77,9%
Made or received a digital payment, male (% age 15+)		83,2%	82,3%	96,1%		49,5%	62,6%	85,5%
GAP, pp		-6,1	-5,3	-3,8		-2,1	-3,3	-7,6
Made a utility payment, female (% age 15+)		72,3%	74,9%	77,9%		82,7%	81,6%	75,9%
Made a utility payment, male (% age 15+)		77,5%	74,3%	77,7%		58,3%	67,9%	63,8%
GAP, pp		-5,2	+0,6	+0,2		+24,4	+13,7	+12,0

* $GAP = indicator_{male} - indicator_{female}$

Source: authors calculations, based on [1].

Borrowing patterns from formal institutions and family or friends indicate a mixed gender gap trend. A distinct feature of Czechia is the observed positive gender gap in borrowing from family or friends up to and including 2017. Another noteworthy aspect of borrowing in Czechia is that the percentage of those borrowing money for health or medical purposes is significantly lower than in Ukraine due to existing medicine insurance schemes.

The use of digital payments has significantly increased among both genders in the Czech Republic, with the gap slightly widening by 2021. In Ukraine, there was also substantial growth in digital payments in both genders, but the gender gap increased to -7,6 pp in 2021.

In Czechia, the gender gap in utility payments exhibits minimal fluctuation, suggesting a consistent level of gender equality in financial responsibilities. In contrast, Ukraine shows a significantly broader and varying gender gap, indicating more pronounced gender-specific differences in managing utility payments, with women's participation initially much higher than men's.

To conclude both countries show notable improvements in financial inclusion across all metrics for both genders, with Czechia generally having higher rates of inclusion. At the same time, Czechia shows a trend of narrowing gender gaps in most financial activities, while Ukraine exhibits mixed results, with some negative gaps widening, particularly in areas of digital payments, credit and debit card ownership, and savings for old age. These conclusions underline the need for ongoing efforts to address gender disparities in financial inclusion, with potential lessons from each country's approach to mitigating gender gaps in access to and use of financial services.

1. Demirgüç-Kunt, A., Klapper, L., Singer, D., & Ansar, S. (2021). *The Global Findex Database 2021: Financial Inclusion, Digital Payments, and Resilience in the Age of COVID-19*. Washington, DC: World Bank. doi:10.1596/978-1-4648-1897-4.

2. Kharabsheh, B. (2023). Does Financial Inclusion Affect Banks' Efficiency? *Montenegrin Journal of Economics*, 19(4). <https://doi.org/10.14254/1800-5845/2023.19-4.11>

3. Ofoeda, I., Amoah, L., Anarfo, E. B., & Abor, J. Y. (2024). Financial inclusion and economic growth: What roles do institutions and financial regulation play? *International Journal of Finance & Economics*, 29(1), 832–848. <https://doi.org/10.1002/ijfe.2709>

4. Ouechtati, I. (2020). The Contribution of Financial Inclusion in Reducing Poverty and Income Inequality in Developing Countries. *Asian Economic and Financial Review*, 10(9), 1051–1061. <https://doi.org/10.18488/journal.aefr.2020.109.1051.1061>